

Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomanta: *Jan Hořeňovský*

Téma a rozsah práce: *Proměna role soudní moci v 20. a 21. století. Kritická analýza role soudců jako politických a společenských aktérů v liberálních demokraciích* (z celkem 105 stran je 89 stran textu, práce dále zahrnuje obsah, seznamy zkratk, literatury a dalších zdrojů, abstrakt v českém a anglickém jazyce a klíčová slova)

Datum odevzdání práce: 16. 4. 2019

Proměna role soudní moci v liberálních demokraciích představuje přes dvacet let stále aktuální téma, které vyvolává nové otázky a usiluje o hledání nových řešení. Do české právní teorie a politologie dorazil tento proud o něco později, ale možná o to intenzivněji jsou zkoumány různé mimoprávní aspekty soudního rozhodování. Předložená diplomová práce reaguje na tyto výzkumy, některých se přímo účastnil i diplomant, ale nabízí širší rámování problematiky růstu politického významu soudů a významu soudcovské zdrženlivosti. Uvedenému odpovídá i členění práce do čtyř částí nazvaných Filosofická východiska, Judicializace politických otázek, Judicializace lidských práv a Judicial Restraint.

Diplomant v úvodu vyjevuje, že jeho pozice „hodnotově vychází především z klasického liberalismu“ (str. 1), přičemž ale hned v první části s odkazem na T. Sowellu uvádí, že diplomová práce představuje obhajobu vize tragické („kompromis je nezbytný, neboť neexistují žádná ideální řešení“, str. 3-4) a upozornění na nebezpečí spojená s vizí utopickou (kompromis „není vhodné řešení, neboť omezuje optimální vyřešení problému“, k němuž mohou dospět moudří lidé, kteří „překonali sebestřednost osobních zájmů a jsou imunní vůči korupci moci“, str. 3). Jsou tyto postoje bez dalšího slučitelné, aniž bychom např. uznávali nutnost nějakého katalogu liberálních svobod, jež nejsou předmětem kompromisu? S ohledem na tvrzené zakotvení v klasickém liberalizmu je do určité míry pochopitelné, že diplomant nezmiňuje teorii spravedlnosti J. Rawlse, avšak kritika sociálních práv za pomoci díla R. Nozicka (str. 59-64) působí bez této teorie značně jednostranně. Zejména z příkladů soudními rozhodnutími se dále zdá, že diplomantův přístup je do určité míry ovlivněn textualismem, tady je ale potřeba podotknout, že i preferované interpretační metody mohou být politicky motivované (textualismus a originalismus konzervativního soudce A. Scali).

Díky své předchozí studentské vědecké činnosti a studiu v zahraničí diplomant výborně poukazuje na přetrvávající klíčové rozdíly, ale i podobné problémy v roli soudů v systému common law a kontinentálním (centralistické rozhodování nejvyšších soudů v kontinentálním

systému, které je v rozporu s ideálem rozptýleného vědění a postupného vývoje společenské praxe, pro které Hayek preferoval soudy před legislativou – str. 41, odlišné koncepty vlády práva – str. 53 a další). Dále je potřeba vyzvednout strukturalizaci problému judicializace lidských práv a metod politiky práv v části třetí. Pouze v některých případech by bylo vhodné zamyslet se, zda nepřijmout německé rozlišování lidských (přirozených) a základních (ústavně zakotvených) práv, protože společenský konsensus o potřebě ústavního zakotvení a z toho vyplývající ochrany může být dosažen i u práv, která nejsou většinově či z pohledu klasického liberalismu chápána jako lidská (přirozená). Komparativní metoda byla použita ve čtvrté části zabývající se variantami soudcovské zdrženlivosti na příkladech z Velké Británie, USA a v České republice.

Po formální stránce je práce bez výraznějších gramatických chyb, je napsaná velmi čtivě. Přehlednosti by prospělo, kdyby každou novou část začal autor na nové stránce, protože text prvních tří částí opticky splývá. Rovněž další části textu, jako jsou seznamy zkratk a literatury, měly být ostránkovány a uvedeny v obsahu.

K ústní obhajobě navrhuji otázky:

- 1.) existují podle Vás nějaké příklady, kdy soudy rozhodly „majoritárněji“ (více v souladu s většinovým míněním veřejnosti) než zákonodárce? Pokud ano, co bylo podle Vás důvodem nedostatečné aktivity zákonodárce?
- 2.) může se zákonodárce vymezit proti rozhodnutí Ústavního soudu, které nenabízí přesvědčivou ústavněprávní argumentaci, a proto u něho existují pochybnosti, zda nebylo spíše ovlivněno politickým přesvědčením aktuální většiny rozhodujících soudců? Pokud ano, lze takový postup (ústavně)právně přesvědčivě zdůvodnit?

Práci doporučuji k obhajobě a v případě jejího úspěšného průběhu navrhuji hodnocení výborně.

V Praze dne 30. května 2019

.....
doc. JUDr. Jana Ondřejková, Ph.D.